

8. marec je spominski dan, ki smo mu v zadnjih nekaj letih (desetletjih) hote ali nehoti popolnoma spremenili vsebino praznovanja. Namesto spomina na revolucionarne dni, ko so delavke, organizirane v naprednih delavskih strankah, prvič zavestno postavile boj za svojo emancipacijo tesno ob bok boju celotnega delavskega razreda za odpravo razrednega zatiranja, je postal ta datum sinonim za zabavo zaradi zabave in obdarovanja zaradi obdarovanja (ob velikem komercialnem iztržku naše trgovine seveda).

Kljub tej degradaciji pa je 8. marec še vedno datum, ki nas sili, da bodisi sami pri sebi ali pa organizirano razmišljamo ter odkrito spregovorimo o doseženem na poti k dokončni emancipaciji ženske.

Naša ustava, zakon o združenem delu ter celotna zakonodaja ji formalno dajejo enake pravice in možnosti osebnostnega, poklicnega in političnega uveljavljanja. Seveda pa je od formalno priznanih možnosti do njihove dejanske uresničitve še precej dolga pot. Kje na njej je naša delavka in samoupravljalca danes?

Podatki o visokem deležu žensk med celotnim aktivnim prebivalstvom v Sloveniji so znani. V naši občini je med zaposlenimi kar 58% odstotkov žensk, kar seveda odseva tudi specifično strukturo OZD v Centru – velik delež trgovine. Toda takoj, ko pogledamo naslednji pokazatelj družbenega položaja žensk, njihovo izobrazbo in delovna mesta, ki jih zasedajo, je predstava o doseženi enakopravnosti žensk pri nas že precej omajana. Med delavci s srednjo izobrazbo je tako 56% žensk, pri višje izobraženih je ta odstotek že nižji –

8. MAREC

Dan kritične presoje

51%. Med delavci z visoko izobrazbo je samo še 35% žensk, naziv magistra pa nosi samo 22% žensk, od vseh 1109 doktorjev znanosti pa premoremo samo 137 doktoric, kar znaša le 12%. (Po podatkih iz leta 1976.) Delež žensk se torej z višanjem izobrazbenih stopenj izredno naglo zmanjšuje. Na to dejstvo pa se navezuje še drug zanimiv podatek: na vodilnih in vodstvenih delovnih mestih je namreč (kljub enakopravnosti zastopanosti žensk v celotni populaciji aktivnega prebivalstva) samo 17% žensk. Nič kaj razveseljiv podatek, kajne?

Izgledi za prihodnost kljub temu opogumljajo. Medtem ko je bilo leta 1951 med študenti le 31% žensk, je leta 1981 na obeh slovenskih univerzah med vpisanimi študenti že 54% deklet. Ženska pri nas se torej iz leta v leto bolj odločno osvobaja stoletnih spon in zavzema na vseh področjih življenja in dela enakopraven položaj.

V zadnjem času, ko se srečujemo z dokajšnjimi težavami v našem gospodarskem in družbenem razvoju in ko ugotovljamo, da le-te na različne načine vplivajo tudi na konkreten vsakdan našega delovnega človeka in občana, hkrati opažamo težnje po zastajanju v procesu nadaljnjega uveljavljanja žensk. Srečujemo se s težavami pri razvoju otroškega varstva, kjer potrebe občutno prehitujejo možnosti njihovega zadovoljevanja. Zaposlovalna politika je v zaostrenih razmerah gospodarjenja mnogo ostrejša, in v situacijah, ko je kandidatov občutno več, kot je delovnih mest, ne najde vedno dovolj razumevanja za probleme, ki objektivno spremljajo zaposlitev mlade žene in matere. Premalo vsestransko premišljen in zlasti ne zadosti pripravljen prehod na nov delovni čas pa je prinesel vrsto problemov zlasti ženi in materi z malimi otroci.

Vse te težave in omejitve so v veliki meri zakoniti spremljevalci sedanjega gospodarskega položaja in jih bomo le družno premagovali. Ob tem pa je treba skrbno paziti, da ne bomo odstopali od nekaterih ključnih pridobitev naše revolucije in povojnega razvoja. Dosežki na področju enakopravnosti žensk pa so vsekakor med pomembnejšimi. Seveda pa je hkrati treba poudariti, da nam v sedanjih zaostrenih pogojih gospodarjenja ne gre za načelno bitko za enakopravnost, temveč za prizadevanje, da z boljšim in bolj odgovornim delom slehernega med nami prispevamo k preseganju nastalih razmer. Ob tem pa moramo sproti opozarjati na doslednejše in racionalnejše razreševanje vseh problemov in ustvarjanje pogojev za polno delovno in družbeno angažiranje žensk ter za varen in zdrav razvoj otrok.

Ženske se moramo aktivno vključevati v vsa področja življenja in dela ter v razreševanje vseh aktualnih družbenih problemov.

Osmi marec leta 1983 je torej lahko le dan kritične presoje lastne aktivnosti in pristopitve k doslednemu in ustvarjalnemu angažiranju pri razreševanju vseh problemov, ki jih prinaša sedanji družbeni trenutek.

A. BABIČ

DOGOVORI

GLASILO SZDL LJUBLJANA CENTER

Leto XI – 8. marec 1983

Štev.: 4 – BREZPLACNO

S SREČANJA »RDEČI PRAPOR«

Boj za odgovornost je boj za samoupravljanje

Med 14. in 16. februarjem je bilo v Kragujevcu že petnajsto srečanje samoupravljalcev »Rdeči prapor«, ki se ga je udeležil tudi predsednik izvršilnega odbora kluba samoupravljalcev občine Ljubljana, Center Fedor Tomišek.

»Udeležba na srečanju samoupravljalcev je priznanje za naš klub in priznanje za našo občino, dala pa nam je možnost aktivno sodelovati pri delu letošnjega Rdečega praporja,« je dejal naš delegat.

Naslov srečanja je bil »Uresničevanje posamične in kolektivne odgovornosti v boju za socialistično samoupravno preobrazbo.«

»Z oceno, ki jo je podal novinar slovenske izdaje Komunist, da je bilo letošnje srečanje posplošeno in da bo šlo kot tako v pozabo, se ne morem strinjati iz dveh razlogov. Res je bila le kakšna četrtina razprav konkretna, vendar to pomeni glede na občutljivost natančnega imenovanja politično odgovornih precejšen napredek. Menim tudi, da bi moralo pomanjkanje konkretnih primerov služiti kot podlaga za razmišljanje, zakaj tako. Treba je vedeti, da določene okoliščine vplivajo na to in jih je treba spremeniti. To bo lahko popravila teoretska

tribuna, ki sledi Rdečemu praporju, če bodo imeli teoretiki in znanstveniki voljo, vprašanje odgovornosti pripeljati do znanstvenega rezultata,« je dejal Fedor Tomišek.

V svojem referatu je Fedor Tomišek podal tezo, da je politična odgovornost nosilec javnih funkcij (oblastvenih in samoupravnih) osrednja družbena odgovornost in da ta pogojuje odgovornost tudi zunaj političnega sistema – odgovornost za gospodarske učinke, delovno odgovornost, moralno. V ustni obravnavi je to konkretiziral s primeri političnih naložb v preteklosti, odgovornostjo izvršnih svetov za oblikovanje pogojev gospodarjenja, ki dajejo neposredne ekonomske učinke, itd.

Poseben primer pa je primer dvojne narave posameznega nosilca takšne funkcije, ki zastopa samoupravno pot, ko govori ali piše, v določenem delovnem okolju pa ravna kot brezdušen biro-

krat. Takšnih primerov so na srečanju omenili več, tako da so sprejeli stališče, da moralna neodgovornost, dvoletnost in podobno najbolj ogroža ugled naše samoupravne socialistične družbe doma in v tujini.

Ta moralna popačenost je pogosta lastnost birokratizirane družbe. Nujno jo bo treba odpraviti z uporabo takšnih ustavnih institutov, kot so obvezna izmenljivost, odpoklic in odstop. To naj bi postala normalna sestavina našega političnega življenja.

Številni razpravljalci so se zavzemali, da za vprašanje odgovornosti ne bi ustanavljali novih institucij: potrebujemo zavestno prepričanje, da ni pravične družbe brez odgovornosti. Prevladalo je mnenje, da je reševanje tega problema v okviru institucij beg pred odgovornostjo in ne boj za odgovornost.

Zato sporočilo Rdečega praporja ni le še eno pravilo več za to, kako rešiti vprašanje odgovornosti, temveč gre za skep jugoslovanskih samoupravljalcev, da je treba obstoječe instrumente za ugotavljanje odgovornosti dosledno in vestno uporabljati.

JURIJ POPOV